

Τα όρη του Βάλτος

Στη μακριά
και πλατιά ράχη
της Αιτωλοακαρνανίας

ΚΕΙΜΕΝΟ:
Κυριάκος Παπαγεωργίου

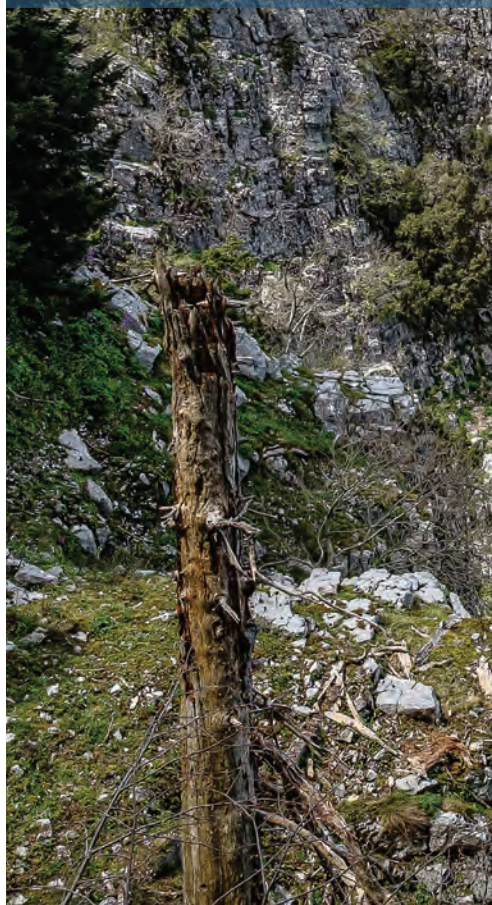
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ:
Δημήτρης Ευαγγελόπουλος

Στην περιοχή που κλείνεται από δυο μεγάλα ποτάμια της ηπειροθεσσαλικής λεκάνης και στην οποία παρεμβάλλεται ένα πλήθος από ορεινές εξάρσεις, κοιλάδες και σημαντικά εργαστήρια της φύσης, ζει, δραστηριοποιείται και προσφέρει το τίμημά του στον πρωτογενή οικονομικό τομέα ένα ανθρώπινο δυναμικό εξαιρετικά υψηλής ποιότητας με πολύ ανεπτυγμένη την αγάπη για την προστασία του τόπου του. Οι άνθρωποι αυτοί δεν αποχωρίζονται τον τόπο τους, διασχίζοντας καθημερινά έναν δαίδαλο από βραχοβούνια, πυραμίδες, αντερείσματα και κλιμακωτά λιβάδια.

Ο Βάλτος είναι μια τραχιά επιμήκης ορεινή περιοχή στα δυτικά της ηπειρωτικής χώρας, σφηνωμένη ανάμεσα στα ορεινά κράσπεδα της Ευρυτανίας και στη λεκάνη της Ακαρνανίας και του Αμβρακικού. Σε όλη τη μακριά (και πλατιά) ράχη της Αιτωλοακαρνανίας, απομονωμένο, σχηματίζεται ένα ακανόνιστο σχήμα ορεινής πλατφόρμας που δεν προσεγγίζεται με κάποιον από τους γνωστούς οδικούς άξονες της ενδοχώρας. Η ακανόνιστη αυτή λωρίδα πυραμιδωτής βουνοπλημμύρας βρίσκεται στο βορειοανατολικό άκρο του νομού Αιτωλοακαρνανίας, ενώ πιάνει και μια αρκετά μεγάλη φέτα από το ακραίο νοτιοανατολικό κομμάτι του νομού Άρτας.

Περιήγηση

Μια ολοκληρωμένη διάσχιση του ορεινού και παραποτάμιου συμπλέγματος της άγνωστης περιοχής που αποκαλείται Βάλτος. Από τον Ερπεσό στο Περδικάκι κι από τον Ίναχο ποταμό ως τον Αχελώο, η διάσχιση αυτή περιλαμβάνει μια εξαιρετικά σημαντική και πολύτροπη ζώνη υψηλής περιβαλλοντικής σημασίας.

Αποψη της τεχνητής
λίμνης των Κρεμαστών
από το πυροφυλάκιο
της Καλάνας

Καρμένο ρόμπλο

Η αρχή της διάσχισης του Βάλτου με τα οροπέδια των κορυφών

Είναι εκτεταμένο ορεινό σύμπλεγμα κι ασ μν έχει ψηλές κορυφές. Θεωρείται και είναι πολυκόρυφο βουνό που χωρίζεται σε δυο τουλάχιστον πλέγματα ορεινών σχηματισμών (δείτε στο τέλος), το ένα από τα οποία (και το πιο ενδιαφέρον) διαγράφει μian ατελή τραπεζοειδή κάτοψη. Το πλέγμα αυτό κλείνεται από τους υδροκρίτες του Ίναχου ποταμού από τα δυτικά και από τις τεχνητές λίμνες Κρεμαστών και Καστρακίου και τον ποταμό Αχελώο από τα ανατολικά.

Το άλλο ορεινό σύμπλεγμα του Βάλτου σχηματίζει ένα ημικύκλιο πέντε κορυφών που το χωρίζει από την υπόλοιπη ορεινή ζώνωση το πέρασμα της Τσούμας Πρατίνα.

Πλησιέστεροι σταθμοί ορειβατικού ανεφοδιασμού αποτελούν τέσσερις πόλοι-οικισμοί που θεωρούνται αφετηρίες και βάσεις των ορεινών εξορμήσεων. Ο Εμπεσός στα νότια, η Σκουληκκαριά και το Γιαννιώτι στα βορειοδυτικά, το Πατιόπουλο δυτικά, και το Περδικάκι στα νοτιοανατολικά. Αυτές μπορούμε να πούμε ότι είναι οι πιο ανάγλυφες και κατά τεκμήριο κοντινότερες προσβάσεις στο πολυκόρυφο σύμπλεγμα του Βάλτου.

Αλλά από πού πήρε το όνομά του ο Βάλτος; Βάλτος δεν είναι παρά ένα έλος από στάσιμα νερά που το όνομά του, μεσαιωνικής καταγωγής, έχει σλαβική προέλευση. Η εξήγηση είναι απλή. Στα μεσαία ύψη του ορεινού πεδίου υπάρχουν πολλοί, μα πάρα πολλοί, ανοικτοί λάκοι-νερόλακοι που τον χειμώνα και το μεγαλύτερο μέρος της άνοιξης είναι γεμάτοι με νερό, κι επομένως βαλτώνουν. Από αυτούς τους νερόλακους-βάλτους πήρε το όνομά του το συνολικό ανάπτυγμα της οροσειράς και η περιοχί γενικότερα.

Τρία είναι τα πιο ωραία μπασίματα τα οποία και αποκαλύπτουν τις θεαματικότερες απόψεις του πολυκόρυφου βουνού. Το πρώτο από το Κομπότι της Άρτας, που διασχίζει τις βορειοδυτικές απολήξεις του συγκροτήματος μέσω των χωριών Χρυσοράχη, Φλωριάδα, Χρυσοπηγή, Πέτρα, Γιαννιώτι και Σκουληκκαριά. Το δεύτερο από τον Στράτο Αग्रινίου και το Νέο Χαλκιοπούλο προς Εμπεσό. Και το τρίτο κι εντυπωσιακότερο από το Περδικάκι, που τέμνει την ορεινή διάσθρωση του Βάλτου, για να περάσει μέσα κι επάνω από το βαθύπεδο της Τσούμας Πρατίνα τραβερσάροντας το εσωτερικό μέτωπο της οροσειράς και περνώντας διαδοχικά κάτω από τις κορυφές Ντουλουπιέρα, Λούτσα και Κουρί, για να προωθηθεί στις πλαγιές και στους αποθεωτικούς γκρεμούς του Πατιόπουλου, όπου και θα τερματιστεί η πολύωρη δοκιμασία της διάσχισης αυτής.

Στην πορεία αυτή ο οδηγός ή ο πεζοπόρος θα δει και θα βιώσει εικόνες, τοπία και ανθρώπους μιας άλλης εποχής. Η πέτρα, το

An aerial photograph of a river valley. The river, with a rocky bed, flows from the bottom center towards the right. The valley is filled with vibrant green fields, some of which are yellow, and dense green forests. In the upper part of the image, a small village with several houses is visible on a hillside. The overall scene is a lush, rural landscape.

Τα λιβάδια του
Ίναχου ποταμού
ανάμεσα στον
Ερπεσό και
Χαλκιάπολο

Η κορυφή της Καλάνας από τον Ίναχο ποταμό

Στην κορυφή του κάστρου του Εμπεσού με την κορυφή της Κανάλας στο βάθος

έλατο, οι στάνες, τα μαντριά, τα κονοστάσια, οι λάκοι, οι αλλεπάλληλες κορυφώσεις, τα κονάκια, οι ποτίστρες, τα ζωντανά, οι ρεματιές και ένα αγνό ορεινό τοπίο που δεν το ακολούθησε ο δασικός πολιτισμός, με όλα τα εξαρτήματα του αυθεντικού πλούτου.

Τα βουνά του Βάλτου, με όλον αυτόν τον εξοπλισμό της ορεινής εξάρτησης, δεν διαθέτουν ψηλές κορυφές, αλλά σου δίνουν την εντύπωση πως υπερβαίνουν τα δυο χιλιάδες μέτρα.

Τον Νοέμβριο του 2019 είναι η πρώτη μου επίσκεψη στην περιοχή του. Πραγματοποιώ ένα μπάσιμο από τα μέρη της Άρτας. Τι ομορφιά δένει το βουνό με τις ομίχλες, τι ξαφνικά φανερώματα του ήλιου και τι απότομες αλλαγές του καιρού!

Όλα φαντάζουν, πλέοντας μέσα σε ένα κλίμα οργιαστικής πανδαισίας, εικόνες μακρινών παραμυθιών. Ανηφορίζω για τη Χελώνα. Τρυπάω την ομίχλη και βγαίνω στο

πανωσώκωμα τ' ουρανού. Η κορφολογία του Βάλτου είναι στην αποθέωσή της. Μια πολύτροπη, αστείρευτη, γυμνή θάλασσα από μυτίκια, δαντέλες και καθαρά περιγράμματα ενός μυθικού τοπίου με συγκλονίζουν.

Τον Ιούνιο του 2021 κατηφορίζουμε από το χωριό Σταθάς του δυτικού Βάλτου προς την κοιλάδα του Εμπεσού. Συνοδεύω τον Κώστα Ακρίβο στο γενέθλιο παντέρημο χωριουδάκι του πατρός Καραϊσκάκη, του Ίσκου, όπου ένα ολοπέτρινο παλιό αρχοντικό στέκει ξεδοντιασμένο στη μέση του ξεχασμένου οικισμού. Μια ταμπέλα στραβή και σκουριασμένη δείχνει το κονάκι του Δημήτρη Ίσκου ή Καραϊσκού.

Και καθώς κατηφορίζουμε κι άλλο, η οθόνη ενός γιγάντιου βραχόβουνου φράζει το βλέμμα μας επικοινωνώντας με τον προθάλαμο του Βάλτου. Τα δυο ξεκολλημένα συγκροτήματα του Βάλτου, ο νοτιοανατολικός και ο βορειοδυτικός κορμός, κρέμονται πάνω

από το βλέμμα μας ωσάν δυο τεράστια στήθη μιας πετρωμένης γυναίκας.

Κι όταν για τρίτη φορά, τον Οκτώβρη του '22 έκαμα τη διάσχιση από το Περδικάκι στο Πατιόπουλο, ε, τότε, έχασα τ' αυγά και τα καλάθια. Τι Βάλτος ήταν αυτός! Να τον πιεις στο ποτήρι...

Την τέταρτη φορά που θα επισκεφτούμε τον ορεινό Βάλτο με τον Δημήτρη, θα δούμε την περιοχή με άλλα μάτια και θα βιώσουμε την περιφέρειά του εξαγνίζοντας τη σχέση των ανθρώπων με το τοπίο της.

Όμως ας μιλήσουμε πρώτα ιστορικά για τους Βαλτινούς. Ανυπότακτη φυλή οι Βαλτινοί, θεωρούσαν τους εαυτούς τους ανεξάρτητους ζώντας συνεχώς με τα όπλα στο χέρι. Είναι αυτοί που πρωτοδημιούργησαν τις περίφημες «αποκλείστρες», απρόσιτα καταφύγια, σαν ένα είδος φυσικών οχυρών θέσεων αμυντικής λειτουργίας.

Στα χρόνια της Τουρκοκρατίας τα όρη του Βάλτου υπήρξαν ορμητήριο Κλεφτών και Αρματωλών. Ανάμεσα σε αυτές τις αρματολικές οικογένειες ήταν και οι Σταθαίοι (από τον οικισμό Σταθά) κι από τους οποίους κατάγονταν οι Ισκαίοι, (η απώτερη ρίζα του Γεωργίου Καραϊσκάκη, αλλά και άλλες οικογένειες αρματωλών, όπως οι Βαλτιναίοι και οι Ραγγαίοι.

Στη διάρκεια της γερμανικής Κατοχής στην ευρύτερη περιοχή του Βάλτου έδρασε το ένοπλο τμήμα του ΕΔΕΣ.

Περπατώντας ή διασχίζοντας με όχημα την ορεινή δαντέλα του Βάλτου είδαμε και βιώσαμε ένα κλίμα και μίαν ατμόσφαιρα εξωπραγματική για τα ελληνικά δεδομένα. Καλύβια, τσοπαναίοι, πολλά κοπάδια, στάνες μαντριά, λάκες, νερά, άγρια πτηνοπανίδα, νομάδες Σαρακατσαναίοι, δασοβούνια, κατώτερη ζώνη φυλλοβόλων, αλλά και ανώτερη της ελατίσιος ζώνης, μια κοιτίδα γενικά κρυμμένων κι ανεπανάληπτων θησαυρών.

Τέλη Απρίλη, αρχές του Μάη, το 2023.

Φτάνουμε αργά το απόγευμα στον Εμπεσό.

Προερχόμενοι από τον Στράτο Αγρινίου παίρνουμε την πρώτη γεύση από το γραφικό

Στο πυροφυλάκιο της Καλάνας

Ο Εμπεσός

Τα στενά του Αχελώου

άπλωμα της τεχνητής λίμνης Καστρακίου. Ο Εμπεσός θα αποτελέσει την αφηγηρία των εξορμήσεών μας στα βουνά, τα ποτάμια και τα λαγκάδια του Βάλτου. Ο Γιώργης κι η Κατερίνα Μέρκου θα μας εφοδιάσουν με όλα τα απαραίτητα στοιχεία για να ξεκινήσουμε την επόμενη μέρα τις περιηγήσεις μας.

Την επομένη το πρωί θα προεγγράψουμε μια διαδρομή η οποία θα τριγυρίσει καταρχάς τον άξονα του Βάλτου κι έπειτα θα τον τριπηθεί τέμνοντας τη διάμετρό του μέσα και κάτω από όλα τα βουνά που τον περιστοιχίζουν. Η διαδρομή αυτή ακολουθεί την παρακάτω πορεία: Από τον Εμπεσό διεισδύουμε με ανατολική κατεύθυνση στην εντυπωσιακή χαράδρα της Καλάνας, μια χαράδρα που θα μας βγάλει στην έξοδο των στενών του Αχελώου.

Οδηγώντας σε ένα οδόστρωμα στενό και αρκετά επικίνδυνο, βγαίνουμε σε πολλαπλά

μπαλκόνια απέριπτης θέας των στενών πόρων του Αχελώου. Δεξιά μας ορθώνεται η ουράνια στήλη της εκτεταμένης Καλάνας, που είναι το νοτιότερο βουνό της οροσειράς του Βάλτου. Η έξοδος του Αχελώου στην πρώτη λεκάνη των Κρεμαστών δημιουργεί την εποπτική εικόνα μιας υπέροχης υγρής ασίδας που στεφανώνει το λιμναίο ευρυτανικό σύμπλεγμα.

Ο δρόμος μάς οδηγεί, σε 15 χιλιόμετρα από τον Εμπεσό, στο Περδικάκι, που είναι απλωμένο σε μια ανοιχτή κοιλάδα κάτω από τα βουνά της Παλιοδιασέλας και του Προφήτη Ηλία. Από το Περδικάκι διακόπτουμε τη διάσχιση του ορεινού συμπλέγματος για να τραβησάρουμε την πλαγιά των Βρουβιανών και να προσγειωθούμε στην κοίτη του Αχελώου στο ύψος της Τέμπλας.

Από εκεί περνάμε σε εκτενή κλωρολίβαδα με τα πόδια διασχίζοντας μian υπέροχη και μοναδικής ομορφιάς χορτολιβαδική κοιλάδα.

Τα στενά του
Αχελώου μετά
την γέφυρα της
Τέρμπλας, στην
έξοδο προς την
λίμνη Κρεμαστών

Η γέφυρα του
Αυλακίου

Η πορεία για την κορυφή της Καλάνα Το μονοπάτι για τον Όσιο Ανδρέα τον Ερημίτη

περίπου κατά μήκος της δεξιάς όχθης του Αχελώου, με κατάληξη τη στενωπό του Αϊ-Γιάννη, όπου στριμώνχεται ο θειικός ποταμός, για να επιπλώσει το ωραιότερο βραχώδες στρίφωμα της παραχελωίτιδας πορείας του. Θα επιστρέψουμε στα Βρουβιανά, για να συνεχίσουμε την παράκαμψη του ορεινού συμπλέγματος προς το χωριό Αυλάκι με προορισμό την περίφημη και ομοιότυπη με της Τέμπλας γέφυρά του, κατηφορίζοντας πάλι στην κοίτη του Αχελώου.

Το κοντέρ της επιστροφής στο Περδικάκι γράφει 21,7 χιλιόμετρα. Εκεί θα γνωρίσουμε τον Κώστα Μακρυνίκα, που διατηρεί την ταβέρνα και το καφέ του χωριού και γνωρίζει την περιοχή με κλειστά μάτια. Απορεί με την επιμονή μας να γνωρίσουμε σε μια μέρα τα μυστικά του Βάλτου, αλλά προσφέρεται να μας εξοικειώσει με το ιδιώνυμο καθεστώς της Βαλτογραφίας...

Το καλύτερο από τα τοπία που μας προτείνει να προσέξουμε και να περιηγηθούμε είναι τα πολλά υγρολίβαδα με τις ασίγαστες νερομάνες που διακόπτουν την ορεινή και ελατίσια στρωματογραφία, για να μας αποδώσουν μια εικόνα ελβετικού πανοράματος, η οποία συντίθεται από γυμνές κορυφές, πράσινες «θάλασσες» και τραχιά ελατοδάση, με ελάχιστα διάκενα οπτικού φεγγίτη. Εδώ συναντούμε τα ανεπανάληπτα και μοναδικά στην ηπειρωτική χώρα λιβάδια με τους νερόλακους της βαλτινής ορεογραφίας.

Διασχίζοντας την ορεινή ελατόδρομη ζώνη του Βάλτου, απολαμβάνουμε ένα τοπίο που δεν συγκρίνεται με οποιοδήποτε άλλο έχουμε ζήσει. Ο δρόμος που ακολουθούμε, δίχως κανένα πρόβλημα λαθεμένης εκτροπής, είναι από τους καλύτερους δασικούς δρόμους στη χώρα. Διατηρείται σε άριστη κατάσταση όλο

τον χρόνο και για οποιοδήποτε όχημα. Αφού πάρουμε τον αριστερό κλάδο στο πρώτο τρίσταυρο, τριάντη χιλιόμετρα μετά το Περδικάκι, πέφτουμε σε άλλη μια διασταύρωση στα 6,8 χιλιόμετρα, ο δεξιός κλάδος της οποίας οδηγεί στα ορεινά Πηγάδια.

Η επόμενη στάση μας θα γίνει στο εναρκτήριο σημείο της κυνηγετικής ζώνης, απ' όπου ορίζεται και ο περιφερειακός γύρος της κορυφής Μητσέλι. Ο γύρος αυτός, που αποτελεί τον κρισιμότερο οικοπεριγητικό άξονα του Βάλτου, περιλαμβάνει το Διάσελο του Μούρτου, τη Λαγκάδα Ποτιστή, τη Στάνη Μαύροβα, την περιοχή Ροκείικα, το Αργυρό Πηγάδι, το Διάσελο Σκλείδα και την Καλύβα των Δημοβασιλέων.

Αφήνοντας δεξιά μας το πέρασμα για την Τσούμα Πρατίνα, αρχίζουμε τον κατηφορικό διάδρομο ενός εντυπωσιακού πρानούς, στην αιχμή του οποίου αντικρίζουμε τον Αμβρακικό

κόλπο, τις εκβολές του Άραχθου και την πεδιάδα του Κομποτί.

Από το σέλωμα του Μητσελίου και τα βράχια κράσπεδα με το τραχύ ανάγλυφο της οροφής του Πατιόπουλου θα απαιτηθεί να διανυθούν οκτώ χιλιόμετρα απότομης κι απόκρημνης κατεβασιάς, σε καλό όμως οδόστρωμα, μέχρι τη διασταύρωση του άξονα Πατιόπουλο-Εμπεσός. Σύνολο δασικού δρόμου από Περδικάκι ως τον άξονα Εμπεσού-Πατιόπουλου: 18 χιλιόμετρα.

Από τη διασταύρωση αυτή κινούμαστε βόρεια με προορισμό τη δυτική πλευρά του Βάλτου, όπου αναπτύσσονται οι κορυφές Γιαννιώτη (Χελώνας) και Γάβροβο, με τελικό στόχο το χωριό Σκουληκκάρια.

Στην κορυφή της Χελώνας (1.538 μ.) οδηγεί ένα από τα ωραιότερα ορειβατικά μονοπάτια του Βάλτου, σε τρεις ώρες, όπως το έχει σηματοδοτήσει ο ΕΟΣ Άρτας.

Γέφυρα της Τέμπλας

Στη Σκουληκκιά –γενέτειρα της μάνας του Γιώργη Καραϊσκάκη– θα φτάσουμε ύστερα από 14 χιλιόμετρα (από Πατιόπουλο) και θα περιηγηθούμε το μοναστήρι της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, όπου παρέμεινε για ένα διάστημα η μάνα Καραϊσκάκη, το γένος Ντιμισκή.

Αργά το βράδυ επιστρέφουμε στον Εμπεσό, για να ακολουθήσει την άλλη μέρα η διάσχιση της Καλάνας, ενός δύσβατου βουνού που διαθέτει μια από τις ωραιότερες πεζοπορικές διαδρομές στο Βάλτο.

Ξημερώνοντας ο Θεός την τρίτη μας μέρα στον Βάλτο, παίρνουμε άλλη κατεύθυνση, πριν ανεβούμε στο κάστρο του Εμπεσού, που βρίσκεται στη δυτική πλευρά της σύγχρονης κωμόπολης. Και λέμε σύγχρονης γιατί ο παλιός Εμπεσός ήταν χτισμένος πάνω σε ψηλό λόφο απ' όπου αντίκριζε την κοιλάδα του Ίναχου ποταμού και το πέρασμα της Καλάνας. Η ανάβαση στον λόφο του κάστρου προϋποθέτει μια σχετική πληροφόρηση γι' αυτό το περίφημο παλιό ή αρχαίο μνημείο. Κανένας μέχρι σήμερα δεν μπορεί να βεβαιώσει τη χρονολογία κτίσης του κάστρου αυτού. Από την αυτοψία που πραγματοποιήσαμε με τις φτωχές εμπειρικές μας γνώσεις, διαπιστώσαμε ότι στο κάτω μέρος της οχύρωσης είναι φυτεμένες κυκλώπειας μορφής και πολυγωνικού συστήματος κυβόπετρες. Στην κορυφή του λόφου, που έχει υψόμετρο 300 μέτρα πάνω από το χωριό, υπάρχει ψηλό και καλά διατηρημένο τείχος από λιανόπετρες ύστερης εποχής (πιθανά μεταβυζαντινής).

Ένας μύθος που επικρατεί –και επικροτεί την αρχαία προέλευση του κάστρου– έχει να κάνει με τον μυθικό Ιδομενέα, που εγκατέλειψε την Κρήτη για να έρθει στον Εμπεσό να ιδρύσει ανεξάρτητο βασίλειο. Πέρα από τον μυθολογικό καμβά, είναι γεγονός ότι γύρω από τα τείχη του κάστρου βρέθηκαν τμήματα αρχαίας αγροικίας, σύμφωνα με τα όσα αναφέρει η ΣΤ' Εφορεία Κλασικών Αρχαιοτήτων, η οποία βασίζεται στο γεγονός ότι σε οικόπεδο του νέου χωριού βρέθηκε ένα αρχαίο πιθάρι και πολλά κεραμικά στην κοιλάδα ίσαμε τον Ίναχο.

Η άποψη των στενών του Αχελώου από την ερπασιά του σπηλαίου του Οσίου Ανδρέα του Ερημίτη

Τα υπολείμματα
του κάστρου του
Ερπεσού στην
κορυφή του λόφου

Για όποιον επιθυμεί να ανεβεί ως το κάστρο, τον ενημερώνουμε ότι η πεζοπορική ανάβαση διαρκεί ένα εικοσάλεπτο περίπου και ξεκινάει από το εκκλησάκι του Αγίου Γεωργίου, δυτικά του Εμπεσού. Το κάστρο βρίσκεται σε κωνοειδή λόφο, όπου υπάρχει πραγματικό φρούριο με πολεμίστρες και υψηλά τείχη. Από το ύψος του ελέγχεται όλη η κοιλάδα του Ίναχου (από Πατιόπουλο ως Χαλκιόπουλο).

Η διαδρομή που θα ακολουθούμε την τρίτη μέρα έχει αφετηρία και πάλι τον Εμπεσό και γράφει μια πορεία προς το Νέο, και από εκεί στο Παλιό, Χαλκιόπουλο, με κατεύθυνση τη γέφυρα της Τατάρνας και το Καρπενήσι. Η πορεία αυτή θα διακοπεί για να σκαρφαλώσουμε στο ασκηταριό του Όσιου Ανδρέα, πάνω σ' ένα μονοπάτι από τα καλύτερα στον ορεινό διάδρομο της Χώρας. Το βουνό της Καλάνας, που οι χάρτες το αποκαλούν Ψηλοβούνι, έχει υψόμετρο 1.463 μέτρα, αλλά φαντάζει πολύ μεγαλύτερο, όπως και όλες οι κορυφές του Βάλτου. Στα επτά χιλιόμετρα από τη στροφή του Νέου Χαλκιόπουλου παρατηρούμε έναν χωματόδρομο αριστερά μας που οδηγεί σε Πυροφυλάκειο και στην αρχή του μονοπατιού για Όσιο Ανδρέα. Ακολουθούμε για πέντε περίπου χιλιόμετρα τον ανηφορικό χωματόδρομο ως να τερματίσει μπροστά σε ένα μεγάλο κτίσμα της Δασικής Υπηρεσίας. Από εκεί ανηφορίζει δασικό μονοπάτι για πέντε λεπτά κι έπειτα στρίβει απότομα δεξιά μέχρι να πιάσει την κορυφή του Πυροφυλάκειου, στα 1.147 μέτρα. Από το σημείο αυτό η θέα που απλώνεται στα μάτια μας είναι συγκλονιστική. Η γαλάζια απλωσιά της λίμνης των Κρεμαστών –με όλες τις παρόχθιες διακυμάνσεις– η στενωπός του Αχελώου μέσα από τα βραχόβουνα και τις πολύπτυχες διαρθρώσεις τους, καθώς και ένα μεγάλο πανώγραμμα των κορυφών της Ρούμελης και των Αγράφων, προσφέρουν το πολυκόρυφο προικίο τους στο ακάματο βλέμμα του εκστατικού οδοιπόρου. Μένουμε αιχμάλωτοι αυτής της τεράστιας εικονοκλαστικής εντύπωσης που, δέσμιους,

θα μας ακολουθεί για πολλές ώρες. Όταν κατεβούμε, παίρνουμε, αρχικά με κρύα την καρδιά, τον δρόμο για τη συνέχιση της διαδρομής μας, αλλά σύντομα όλα θα αποκατασταθούν. Το μονοπάτι, ευδιάκριτο, σαφές και ονειρεμένο, μετατρέπει την πορεία μας σε συγκινησιακή δεξαμενή, με έναν πηγαίο οραματικό πλούτο που φθάνει τα όρια του τριπλού κοιτάσματος: γης, νερού και αιθέρα. Εδώ, προχωρώντας βήμα το βήμα, ψηλαφούμε κι ανιχνεύουμε ένα μωσαϊκό από αμαγάλματα οπτικής πανδαισίας. Το κέλυφος τ' ουρανού που επιστέφει με την ίδια ακτινοβολία τη μολυβένια πτυχή των βουνών και τη γαλάζια ροπή των λιμναίων υδάτων, ανακατώνει την τράπουλα του γήινου κόσμου, για να αρθρώσει μια νέα οπτική γλώσσα, τη γλώσσα του ακένωτου θαυμασμού. Η πορεία-ανάβαση για το ασκηταριό του Όσιου Ανδρέα κρατάει ένα μισάωρο περίπου, μέχρι να αποκαλυφθεί από τα βόρεια, βορειοανατολικά της Καλάνας, το σπήλαιο-χοάνη όπου ζούσε ο ερημίτης της απόλυτης Ομορφιάς. Του κόσμου και της ευκοσμίας... Η επιστροφή θα δημιουργήσει πρόβλημα στην αποκαθήλωση της φαντασίας. Γυρίζουμε στο αρχικό σκέλος της ορειβατικής διαδρομής, για να δούμε ένα πολύχρωμο πινακίδάκι που γράφει «Προς κορυφή Καλάνας», τρεις ώρες πορείας. Από κει και πέρα η Ομορφιά και η επιπλοκή των βουνίσσιων διακυμάνσεων του Βάλτου θα μας διαφεντεύει μέχρι να πιάσουμε το ωραίο Τρίκλινο, το τελευταίο χωριό πριν από τη γέφυρα της Τατάρνας. Εκεί, σε μια ειδυλλιακή γωνίτσα, μετά τη γεφύρωση των 300 μέτρων, μας περιμένει ο Κοσμάς, για να μας κεράσει το τσίπουρο του κατευνασμού από τη σαρωτική περιπέτεια των ωρών που προηγήθηκαν. Η επιστροφή στον Εμπεσό θα γίνει από άλλον οδικό άξονα, μέσα από τα χωριά Αλευράδα και Πετρώνα, μια ευχάριστη και γραφική διαδρομή που μας βγάζει στον Ίναχο και στο θρυλικό γεφύρι της Βέργας. Η τελευταία φάση της μέρας περιέχει και μια ποταμοδιάσχιση στο καλύτερο τμήμα του Ίναχου, στην Τούρλα

του Κρύου Νερού, λίγο πριν από το Νέο Χαλκιόπουλο.

Όταν φτάσουμε στον Εμπεσό, βαθιά μας στην κλεισούρα των βουνών Καλάνα και Προφήτη Ηλία, η δυνατή τούπη μέρα του '23 θα κλείσει την οθόνη της, μαζί με όλα τα φίλτρα αεραγωγών της μαγιάτικης ευωδίας, μέσα σε ένα πανδαιμόνιο εικονικών αναμνήσεων που ακόμη δεν έχουν κατακαθίσει...

Οι κορυφές του Βάλτου

Βορειοδυτικός κορμός: Από βορρά προς νότο: Πύργος (1.435 μ.), Αγία Παρασκευή (1.414 μ.), Πλατοβούνι (1.542 μ.), Τουρκογιάννη (1.422 μ.) και Χελώνα (1.538 μ.).

Νοτιοανατολικός κορμός: Από βορρά προς νότο: Κουμπλιάς (1.600 μ.), Βλαχιώτης (1.722 μ.), Γάβροβο (1.781

μ.), Παυλογιάννη (1.624 μ.), Τσούμα Πρατίνας (1.586 μ.), Κουρί (1.462 μ.), Ντουλουπιέρα (1.643 μ.), Μητσέλι (1.490 μ.), Προφήτης Ηλίας ή Αϊ-Λίας (1.584 μ.) και Καλάνα (1.463 μ.). Και τέλος η απομονωμένη και κάπως ανεξάρτητη βουνοκορφή Ανδρώνης (1.372 μ.).

Επιλόγισμα

Ο Εμπεσός (υψόμετρο 300 μ.), τα Βρουβιανά (500 μ.), το Περδικάκι (740 μ.) και το Πατιόπουλο (530 μ.) είναι οι τέσσερις πύλες εισόδου στο σύμπλεγμα του Βάλτου.

Βιβλιογραφία

- Νίκος Νέζης, *Τα ελληνικά βουνά*.
- Τάκης Ντάσιος, *Αφιέρωμα στα όρη του Βάλτου*.
- Χάρτης "Ευρυτανία" 1:100.000 Anavasi Editions.

Νυχτερινή άποψη της γέφυρας της Βέργας στον Ίναχο ποταμό

